

Podstielka v chovoch holubov

Časy, keď holuby v holubníku len spali a odchovávali mláďatá sú už pomaly na odchode z chovateľstva. V súčasnosti sa holuby chovajú zvyčajne bez volného preletu, čiže sú v holubníku celých 24 hodín, v tom lepšom prípade majú ešte voliéru.

Chovateľov k takému spôsobu chovu vedú rozličné dôvody. Niektorých k tomu donútia pernaté alebo srstnaté dravce, ktoré ulovia zvyčajne najcennejšie holuby. Iní, najmä chovatelia postavových holubov, ich nechcú pustiť na prelet, aby sa im nepredizila postava. Niektorí zas majú susedov čo neznesú voľne lietajúceho holuba, aby ich nebodaj nenakazil, nepošpinil im strechu alebo majú iné „isto závažné“ dôvody. Niektoré holuby chodia nevhod do záhradky, iné poliaria a padnú za obeť otravám. Existuje ešte veľa dôvodov, pre ktoré sa chov holubov čoraz viac sťahuje do holubníkov s voliérami alebo bez nich. Holuby tak strávia väčšinu času v obmedzenom priestore. Na vytvorenie vhodného prostredia v chovateľskom zariadení chovatelia využívajú všetky možné dostupné prostriedky. Podlaha holubníka oddeluje interiér holubníka od vonkajšieho prostredia a výrazne ovplyvňuje zoohygienu a tepelnú pohodu holubníka a tým priamo aj zdravotný stav holubov a úspechy v ňom. Už pri stavbe holubníka sa musíme rozhodnúť akú podlahu si zvolíme. Z tohto pohľadu holubníky môžeme rozdeliť na holubníky s podstielkou a bez podstielky.

1. Holubníky bez podstielky

Veľmi často využívaný spôsob chovu poštových holubov, plachých alebo lietavých plemien, a to v komorových aj poválových holubníkoch.

S pevnou podlahou. Pevná podlaha má viaceré výhody. Nie je potrebné zháňať podstielku a staráť sa, odkiaľ ju zohnať a čo s ňou po použití. V holubníku sa nevytvára prach a nevirí sa. Odstraňovanie trusu je pomerne ľahké a rýchlo zistíme zvracanie, hnačku alebo

iné ochorenie tráviaceho systému. Nevýhoda je potreba častého odstraňovania trusu, čo si vyžaduje výšiu prácnosť. Pri hnačkových ochoreniach všetkých holubov je vysoká vlhkosť na podlahe a v ovzduší holubníka. Táto je vyskúša aj počas vlhkých jesenných dní. Pre ľahké odstraňovanie trusu je potrebné postaviť hladkú podlahu, s čím sú spojené vyššie náklady na jej postavenie. V prípade, že máme holubník na zemi, je potrebná izolácia proti pôdnej vlhkosti. Takyto spôsob nie je vhodný pre papučaté plemená holubov.

Rošty. Je to veľmi vhodný spôsob ustajnenia holubov najmä z hľadiska veterinárneho. Praktizujú ho často chovatelia poštových holubov. Holuby nie sú v styku s trusom a tak je veľmi obmedzený až znemožnený prenos parazitov a črevných baktérií na ostatné holuby. Trus odstraňujeme len niekolkokrát ročne, čiže je tu podstatne nižšia prácnosť. Samozrejme, že to má aj nevýhody. Chýba tu „tepelná pohoda“. Trus pod roštami udržiava vlhkosť a produkuje dlhší čas škodlivé plyny (oxid uhličity, sírovodík, čpavok a mnohé ďalšie). Vyššia vlhkosť a prítomnosť škodlivých plynov len zhoršuje zoohygienu v holubníku.

Samozrejme, že tieto negatívy sa dajú ovplyvniť vetraním a čiastočne použitím rozličných savých materiálov v podroštovom priestore (vápno, zeolit, ...). V jesenných, vlhkých dňoch je vyskúša vlhkosť v holubníku. Rošty sťažujú diagnostiku hnačkových ochoreni a je aj problematický odber vzoriek trusu na laboratórnu diagnostiku. Taktiež zhoršená zoohygiena vzduchu spôsobuje častejší výskyt ochoreni očí a dýchacieho aparátu, najmä pri prehustení holubníka.

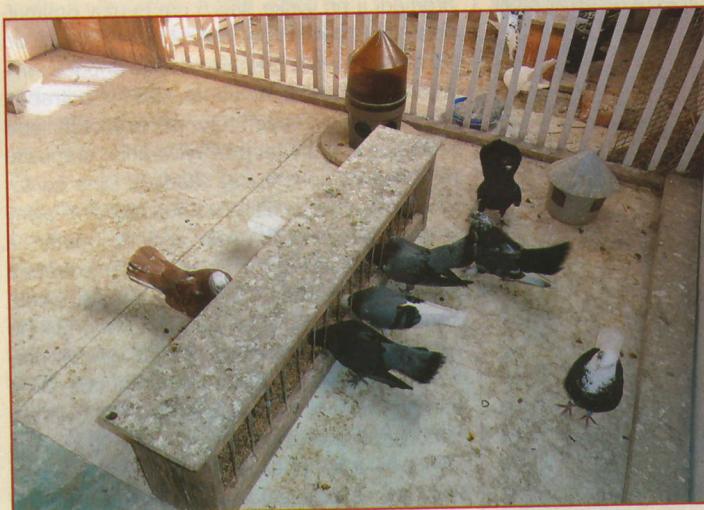
Samozrejme, že náklady na zakúpenie a inštaláciu roštov sú pomerne vysoké.

2. Holubníky s podstielkou

Holubníky s podstielkou majú zvyčajne lepšiu zoohygienu, nakoľko sú vždy suchšie. Nevýhodou je zháňanie podstielky a taktiež aj jej likvidácia po použití. Často sú to prašné holubníky, najmä pri vyšších teplotách. Často je najst výhodný trus na odber vzoriek na laboratórne vyšetrenie a mälokedy včas zistíme hnačkové ochorenia holubov. Takyto spôsob chovu umožňuje prenos parazitov a baktérií sidiaciach v tráviacom trakte.

Druhy používaných podstielok: Medzi najviac využívané patria hobliny a piliny, z rastlinných materiálov je to seno a slama, rašelin a anorganické materiály ako je štrk, piesok, zeolit a in podobné. Zvláštne postavenie má udržiavaný vyschnutý trus holubov.

Hobliny a piliny. Majú byť dostatočne suché, z mäkkého a chemicky neošetreného dreva. Je potrebné, aby boli zdravotne nezávadné, bez plesní a zatuchlin. Je to lacný materiál, pomerne ľahko dostupný, ľahký, dobre manipulovateľný. Veľmi dobre pohlcuje vlhkosť, čím eliminuje produkciu škodlivých plynov a vytvára suché, prijemné prostredie. Je to ideálna podstielka pre papučaté holuby. Pomerne dlho si zachováva svoje dobré vlastnosti. Piliny sú oveľa prašnejšie a tak menej vhodné ako hobliny. Nevýhodou je jej nízka hmotnosť a pri prelete holubov najmä lietavých plemien, sa určitý čas po naskladnení víri. Holuby sa preto spočiatku plasia. Nízka hmotnosť je však výhodná pri manipulácii. Pri prašných hoblinách je aj vyskúša prašnosť vzduchu. V takom ovzduší sa častejšie vyskytujú choroby dýchacích ciest a očí. Chovateľ neskoru alebo vobec nezistí hnačkové ochorenie holubov a je aj problém nájsť a odobráť vzorku trusu na preventívne laboratórne vyšetrenie (parazitológické, bakteriologické...). Všeobecne, podstielky znemožňujú priebežne zhodnotiť kvalitu trusu. Taktiež chovateľ neskoru alebo vobec

Východoslovenské a birminghamské kotrmeliaky v holubníku autora - bez podstielky.

Holubník L. Kišša z Prešova s podstielkou z hoblín.

Gigant v chove Ing. Š. Bačišina zo Šarišských Michaliam vo voliére s plastovými roštami.

nezistí zvracanie holubov. Mláďatá, ktoré sa dostanú na podlahu holubníka niekedy zozerú viac hoblín a tedy dôjde k zápche a následnému úhyunu. Samozrejme, že ide o horľavý materiál a zvyšuje sa požiarne zaťaženie holubníka. Z veterinárneho hľadiska táto podstielka umožňuje prenos parazitov a črevné baktérie na iné holuby. Často sa používa ako hlboká podstielka vo farmových chovoch na produkciu jatočných holúbät.

Slama a seno. Požiadavky na slamu a seno sú obdobné ako pri plíniach a hoblínach. Vyžaduje sa suchá, neplesnivá, bez hniby, najlepšie pšeničná a ovsená, menej vhodné sú slamy strukovín. Najčastejšie sa používa rezaná na dĺžku 3 - 5 cm. Najčastejšie využívaná a aj najlepšia je pšeničná, ovsená a ražná

slama. Jačmenná je menej vhodná pre prítomnosť ostrov. Slama strukovím je pomerne nevhodná, lebo nie je rovná a pokrútený tvar dlho drží. Okrem toho je tvrdá. Slama je o niečo vhodnejšia oproti senu, lebo toto skôr stráca svoje dobré vlastnosti ako slama. Seno je často pokrútené, nerovnorodé, jemné, nedrží štruktúru a rýchlo uľahne.

Výhodou je nízka cena, nízka hmotnosť, je ľahko vymeniteľná, jej časť využijú holuby na stavbu hniezd a je ľahko upotrebitelná po vyskladnení (hnojenie, kompostovanie).

K nevýhodám patrí nutnosť narezania, má slabú nasiakavosť, vyžaduje sa vyššia vrstva a pomerne rýchlo mení svoje vlastnosti - v jeseni a zime často zvlhne a vytvára zlepence. Aj takto pošpinenú slamu a seno holuby využívajú na stavbu hniezd, čím sa šíria črevné baktérie na mláďatá. Aj tento typ podstielky zvyšuje požiarne zaťaženie holubníka na jednotku plochy.

S využitím kukuričného kôrovia a stoniek slnečníc som sa pri chove holubov nestretol, pre svoju hrúbku sú takmer nepoužiteľné.

Rašelina. Má zvláštne postavenie v podstielkach. Je to prírodný materiál, ale nevyužíva sa často. Vyžaduje podlahu odolnú proti vlhkosti, pracnosť pri jej udržiavaní lebo je potrebnej udržať primeranú vlhkosť. Pri vyššej vlhkosti sa stráca tepelná pohoda na holubníku, pri nízkej vlhkosti sa zvyšuje prašnosť vzduchu. Používať ju môžu len ti, ktorí majú na ňu zdroj. Výhodou je jej ľahké použitie po vyskladnení, výborne udržuje primeranú vlhkosť v holubníku, čo chovatelia ocenia najmä v lete, dobre drží škodlivé plyny a pri správnom ošetrovaní si dlho uchováva svoje

vlastnosti a zlepšuje zdravotný stav holubov (humínové kyseliny). Nevýhodou je, že udržiavanie primeranej vlhkosti a starostlivosť si vyžaduje praktické vedomosti a určitú zručnosť, pri znižení vlhkosti sa tvorí prach, čažie sa nasáva vlhkosť z trusu, hrudkovitá štruktúra pri naskladnení sa udrží aj pri vyschnutí a robí holubom problém pri chôdzi.

Anorganické materiály - piesok, drobný štrk, zeolit a pod. K všeobecným požiadavkám patrí prepraný materiál s minimálnym obsahom prachových častí, bez patogénnych zárodkov (salmonelóza po divých kačiciach), suchý, rovnorodý skôr drobnejší do hrúbky zŕn 3 mm, bez prítomnosti škodlivých látok (chemické postreky, bahno po záplavách). Medzi výhody anorganických materiálov patrí dobrá dostupnosť, pomerne nízka cena (neplatí u zeolitu), holuby časť využijú ako grit a na doplnenie minerálnych látok, v holubníku nie je potrebná hladká podlaha, musí však byť pevná. Navyše, zeolit má veľmi dobré vlastnosti na viazanie škodlivých plynov a čiastočne aj vlhkosti a vytvára veľmi prijemné prostredie v holubníku.

K nevýhodám patrí najmä vysoká hmotnosť, prísnať pri nepraných pieskoch, ľahké šírenie parazítov a infekčných ochorení tráviaceho systému a nutnosť vyhľadávať trus a perie. Inak pri takomto ošetrovaní vydrží veľmi dlho. Pri väčšom prehustení holubníka je nutná pomerne častá výmena. Vodu neviažu skoro vôbec. Nevýhodou zeolitu je pomerne vysoká cena a nie všade je rovnako dostupný.

Granulát trusu - požiadavky a výroba. Ľahko sa vyrába pri zdravých, chodivých, znášanlivých holuboch, ktoré nesedia na sedačkách celý deň, ale chodia po podlahe holubníka, kde si aj poležia, kŕmia sa, oddychujú a pod. Podstielku začíname vytvárať v lete. Správne kŕmený holub má trus v kôpkach a s nízkym obsahom vody, čiže počas suchých dní rýchlo vyschne a vytvorí granulku. Spočiatku tieto je treba zoškrabáť špachtľou z podlahy. Granulky sa pohybom holubov ešte viac obrúisia a zagulatia. Prach vznikajúci pri obrúsovaní sa prepadne do hlbších vrstiev až na podlahu. Tako vytvorený granulát trusu sa hromadi a pri výške nad 5 cm je už v optimálnom množstve. Táto optimálna výška je do 10 cm. Potom už granulát stlačuje chôdzu chovateľovi a s časťou aj holubom. Vždy je potrebné odstrániť trus zaschnutý na kôpkach pod sedačkami. Ten je pre vytváranie granulátu nepotrebný, dokonca až škodlivý. Dlh udržuje vlhkosť a tým aj dlho uvoľňuje škodlivé plyny (sirovodík, sirouhlík, oxid uhličitý, metán a pod.). Takto založenú podstielku je potrebné aspoň raz mesačne prehrabáť, zbaviť peria, kôpok trusu, urovať ho a zapracovať prach do hlbších vrstiev podstielky. Taktiež vyhodíť prebytočné množstvo trusu. Dva až tri krát ročne je potrebné vyhodíť prach zo spodných vrstiev takto vytvorenej podstielky.

Výhody tejto podstielky sú najmä v cene. Náklady na založenie tejto podstielky nie sú žiadne. Pri pravidelnej údržbe je to sústavne obnovujúca sa podstielka, výborne pohlcuje

Kániky v holubníku L. Kiša z Prešova na podstielke z hoblín.

vlhkosť a udržiava vzdušnú vlhkosť na približne rovnakej úrovni, a to aj počas vlnkých jesenných mesiacov. V zime nikdy nezamrzne a udržuje tepelnú pohodu v holubníku.

Nevýhodou je, že založiť takúto podstielku je možné len v zdravom chove, inak si zakladáme rezervoár pôvodcov rozličných ochorení, ktoré nás prekvapia pri hociktorom oslabení zdravia holubov alebo pri inej záťaži. Je vždy nutná dlhodobá a úspešná karanténa novoprineseného holuba pred umiestnením do holubníka (dokonca aj po návrate vlastných holubov z výstav). Pri zistení ochorenia holubov, najmä tráviaceho systému, je nutné podstielku vyskladniť a neškodne odstrániť (kompostovaním, zaoraním a pod.) a až po vyliečení holubov znova založiť podstielku. Z toho vyplýva, že nie je veľmi vhodná v holubníkoch, kde je veľký pohyb holubov - preteky, výstavy, časté nákupy a predaje holubov a pod. Vzduch v takom holubníku má zvláštnu, ťažiu vónu a je potrebné, minimálne však jedenkrát ročne, odstrániť spodnú vrstvu s prachom. Inak si zvýsujeme prasnosť v holubníku so zdravotnými následkami. Pri zamokrení granulátu je potrebné ho z holubníka odstrániť, lebo zmení štruktúru, dlhodobejšie drží vysokú vlhkosť, zlú zoohygienu vzduchu a šíria sa spóry plesní, ktoré môžu spôsobiť ochorenia dýchacieho aparátu a kože. Na takomto granuláte sú vychované celé generácie mestských holubov, čo je asi najprirodenejšie podstielka. U týchto sa šíria ochorenia často a aj veľa z nich uhynie, čo však u ostatných zvyšuje odolnosť voči chorobám. Ich koncentrácia na povalách je však vždy niekoľkonásobne nižšia ako v našich holubníkoch a okrem toho majú volný pohyb.

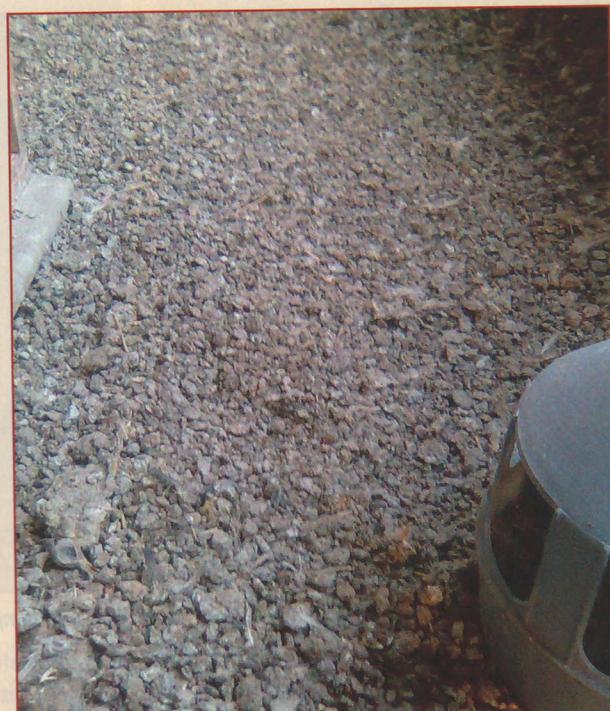
Samozrejme, že je potrebné niečo uviesť aj k podlahe vo voliére. Táto však nie je až tak dôležitá ako v holubníku. Voliéry sú zvyčajne z pletiva, čiže vzduch je často a ľahko vymeniteľný. Chovatelia za podlahu vo voliérah využívajú prírodný podklad, a to hlinu, často bez úpravy. Vyrovnanú len dno a nechajú ho aj zatrávené. Niektorí používajú piesok alebo drobný štrk, ktorý je výhodný najmä v nekrytých voliérah. Dobre odvádzajú vodu a umožnia rýchlo vyschnúť podlahe. Organické materiály ako slama seno, piliny sú používané menej často ako v holubníku. Často chovatelia vykopú hlboke základy, aby zabránili vniknutiu hlodavcov a predátorov do voliéry. Iní pre lepšiu ochranu vybetónujú aj dno voliéry. Ak zostane len betónová podlaha je neprirodzená pre pohyb holubov. U ťažších holubov vytvárajú sa otlaky na chodidlovej strane behákov. V chladných a mrazivých dňoch si holuby beháky podchladiú, čo tiež znižuje ich dlhovekosť. V horúcich letných dňoch je možné takúto podlahu vystrieľať vodou a rýchlo ochladiť priestor voliéry, čo je veľká výhoda, avšak len v letných mesiacoch. Túto betónovú podlahu možno vysypať štrkem alebo pieskom, čo výrazne zlepší jej vlastnosti. Tento je treba raz ročne vymeniť. Iní vylakajú dno voliéry na hlinu tehlami na plocho alebo iným dlažobným materiálom. Vtedy však

hlodavce si vyhrobú chodbičky pod touto dlažbou a ľahko je ich odtiaľ dostať preč. Samozrejme, že je možné použiť aj rošty či už drevené, kovové alebo plastové, ktoré by mali byť položené na betónovej podlahe.

Ako ste si mali možnosť prečítať, každá podstielka či spôsob chovu má svoje prednosti a aj nedostatky. Tieto je možné eliminaovať použitím viacerých materiálov na prípravu zmiešanej podstielky alebo rozdelením holubníka na viacero časti a v každej časti použiť inú podstielku. Všetko to záleží na plemene, zameraní chovu, požiadaviek chovateľa, typu a stavebného prevedenia holubníka.

MVDr. Jozef Tirpák, Prešov

Podstielka z granulátu trusu, správne pripravená a ošetrovaná.

Holubník Ing. Š. Bačišina s podstiekou zo štrku a piesku.

Iný pohľad na podstielku zo štrku a piesku.